

POLSKA AKADEMIA NAUK

Prof. dr Stanisław Arnold

Sekretarz Wydziału I

Warszawa

Pałac Kultury i Nauki

Otrzymałem od prof. A. N. Rogaczewa, jako Kierownika paleolitycznej ekspedycji Instytutu Historii Materialnej Kultury (I.I.M.K.) w Leningradzie, zaproszenie z dn. 29 maja rb., którego odpis załączam, do przyjazdu w drugiej połowie sierpnia rb. do Kostienek nad Donem (obwód Woroneż). Jest to miejscowość znana w skali światowej z występujących na jej terenie i terenach przyległych licznych, wielopoziomowych stanowisk paleolitycznych. Dzięki bogactwu ich zawartości kulturowej, głównie zaś oryginalnemu przemysłowi krzemiennemu - kostienkowskiemu, który przedstawia zespół różnych genetycznie elementów, oraz ze względu na warunki geomorfologiczne tych stanowisk i ich stratygrafię geologiczną - mają one dla szeregu podstawowych zagadnień paleolitu europejskiego, a w szczególności dla paleolitu Polski, Czechosłowacji, Węgier i Rumunii, wyjątkowe znaczenie.

Chociaż prace wykopaliskowo-badawcze w Kostienkach zapoczątkowane zostały w 1879r. i od tego czasu, z przerwami, są prowadzone systematycznie, ostatnio bardzo intensywnie i w sposób ciągły, przy udziale różnych specjalistów - szereg bardzo ważnych zagadnień nie zostało wyjaśnionych. Taki wniosek nasuwa się po przestudiowaniu bogatej już dziś literatury, zawierającej wyniki badań tych stanowisk. Ten stan rzeczy, prawdopodobnie, spowodował potrzebę przedyskutowania na miejscu pewnych zagadnień ze specjalistą w zakresie paleolitu z kraju sąsiedniego, zainteresowanego w wyjaśnieniu tych zagadnień.

Prof. Rogaczew, jak pisze na wstępie - zaprasza mnie "w celu omówienia na miejscu szeregu zagadnień badawczych paleolitu Russkiej równiny, które na nowo powstały po zbadaniu wielopoziomowych tak zwanych lessowych stanowisk w Kostienkach". Prof. Rogaczew, jak to stwierdza w swym zaproszeniu "uznaje w całej pełni potrzebę stałego naukowego kontaktu badaczy paleolitu i geologii czwartorzędowej" i precyzuje, że "Jednym z głównych tematów naszych rozmów w Kostienkach byłby temat stratygrafii paleolitu w Kostienkach". Ze swej strony stwierdzam, że w wyjaśnieniu tego zagadnienia i innych z nim związanych nauka nasza jest bezpośrednio i jak najbardziej zainteresowana i w in-

teresie naszej nauki leży przyjęcie proponowanej mi przez prof Rogaczewa współpracy naukowo-badawczej w zakresie zagadnień stanowisk kostienkowskich. Tak traktując tę sprawę, zwracam się do Pana Profesora z prośbą o spowodowanie umożliwienia mi przez Polską Akademię Nauk wyjazdu do Kostienek. Stosownie do podanego przez prof. Rogaczewa terminu pragnąłbym wyjechać 15 sierpnia rb. na czas 2-3 tygodni. Po powrocie złożę Panu Profesorowi sprawozdanie, wyniki zaś swoich konsultacji stanowisk kostienkowskich przedstawię na posiedzeniu naukowym bądź Instytutu Historii Kultury materialnej PAN, bądź Instytutu Geologicznego, bądź Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego.

Ludwik Sawicki
/ Ludwik Sawicki /

1 załącznik

Warszawa, dn. 16 czerwca 1958

POLSKA AKADEMIA NAUK

Prof. dr Stanisław Arnold

Sekretarz Wydziału I

Warszawa

Pałac Kultury i Nauki

Otrzymałem od prof. A. N. Rogaczewa, jako Kierownika paleolitycznej ekspedycji Instytutu Historii Materialnej Kultury (I. I. W. K.) w Leningradzie, zaproszenie z dn. 29 maja rb., którego odpis załączam, do przyjazdu w drugiej połowie sierpnia rb. do Kostienek nad Donem (obwód Woroneż). Jest to miejscowość znana w skali światowej z występujących na jej terenie i terenach przyległych licznych, wielopoziomowych stanowisk paleolitycznych. Dzięki bogactwu ich zawartości kulturowej, głównie zaś oryginalnemu przemysłowi krzemienemu - kostienkowskiemu, który przedstawia zespół różnych genetycznie elementów, oraz ze względu na warunki geomorfologiczne tych stanowisk i ich stratygrafię geologiczną - mają one dla szeregu podstawowych zagadnień paleolitu europejskiego, a w szczególności dla paleolitu Polski, Czechosłowacji, Węgier i Rumunii, wyjątkowe znaczenie.

Chociaż prace wykopaliskowo-badawcze w Kostienkach zapoczątkowane zostały w 1879r. i od tego czasu, z przerwami, są prowadzone systematycznie, ostatnio bardzo intensywnie i w sposób ciągły, przy udziale różnych specjalistów - szereg bardzo ważnych zagadnień nie zostało wyjaśnionych. Taki wniosek nasuwa się po przestudiowaniu bogatej już dziś literatury, zawierającej wyniki badań tych stanowisk. Ten stan rzeczy, prawdopodobnie, spowodował potrzebę przedyskutowania na miejscu pewnych zagadnień ze specjalistą w zakresie paleolitu z kraju sąsiedniego, zainteresowanego w wyjaśnieniu tych zagadnień.

Prof. Rogaczew, jak pisze na wstępie - zaprasza mnie "w celu omówienia na miejscu szeregu zagadnień badawczych paleolitu Russkiej równiny, które na nowo powstały po zbadaniu wielopoziomowych tak zwanych lessowych stanowisk w Kostienkach". Prof. Rogaczew, jak to stwierdza w swym zaproszeniu "uznaje w całej pełni potrzebę stałego naukowego kontaktu badaczy paleolitu i geologii czwartorzędowej" i precyzuje, że "Jednym z głównych tematów naszych rozmów w Kostienkach byłby temat stratygrafii paleolitu w Kostienkach". Ze swjej strony stwierdzam, że w wyjaśnieniu tego zagadnienia i innych z nim związanych nauka nasza jest bezpośrednio i jak najbardziej zainteresowana i w in-

teresie naszej nauki leży przyjęcie proponowanej mi przez prof Rogaczewa współpracy naukowo-badawczej w zakresie zagadnień stanowisk Kostienkowskich. Tak traktując tę sprawę, zwracam się do Pana Profesora z prośbą o spowodowanie umożliwienia mi przez Polską Akademię Nauk wyjazdu do Kostienek. Stosownie do podanego przez prof. Rogaczewa terminu pragnąłbym wyjechać 15 sierpnia rb. na czas 2-3 tygodni. Po powrocie złożę Panu Profesorowi sprawozdanie, wyniki zaś swoich konsultacji stanowisk kostienkowskich przedstawię na posiedzeniu naukowym bądź Instytutu Historii Kultury materialnej PAN, bądź Instytutu Geologicznego, bądź Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego.

Ludwik Sawicki

/ Ludwik Sawicki /

1 załącznik

Warszawa, dnia 5 października 1958 r.

POLSKA AKADEMIA NAUK
Prof. dr Stanisław Arnold
Sekretarz Wydziału I

W a r s z a w a
Pałac Kultury i Nauki

Sprawozdanie z wyjazdu do ZSRR

Wyjazd mój do ZSRR - do Kostienek /30 km S Woroneża/ doszedł do skutku z inicjatywy prof. A. N. Rogaczewa - Kierownika ekspedycji paleolitycznej w Kostienkach Instytutu Historii Kultury Materialnej Akademii Nauk ZSRR. Zaproszenie mnie było wyrazem potrzeby realizacji współpracy naukowej polsko-radzieckiej również w dziedzinie badań stanowisk paleolitycznych. Inicjatywa prof. A. N. Rogaczewa winna zapoczątkować bardzo potrzebną obustronną terenową współpracę naukową w tej dziedzinie. Istnieje bowiem wiele nie wyjaśnionych dotąd zagadnień wspólnych, a przede wszystkim zagadnienie podstawowe - wieku geologicznego przynajmniej głównych stadiów rozwojowych paleolitu na terenach ZSRR i Polski, w wyjaśnieniu którego prehistoria polska i prehistoria radziecka są w jednakowej mierze zainteresowane. Wyjaśnienie tego zagadnienia wymaga prezentacji i dyskusji w terenie wyników badań stanowisk otwartych o zawartości kulturowej różnego wieku, występującej w różnych warunkach geologicznych. Taki też był cel zaproszenia mnie do Kostienek i prezentacji w szeregu specjalnie w tym celu wykonanych głębokich szybkach i szurfach stratygrafii geologicznej i kulturowej stanowisk paleolitycznych.

Kostienki nazwa miejscowości /"sieła"/, znana w literaturze naukowej światowej nie tylko dzięki wyjątkowemu bogactwu występujących na jej terenie stanowisk /obecnie 23 stanowiska/, lecz również dzięki bogactwu ich zawartości kulturowej, w szczególności zaś dzięki obecności na licznych z nich przemysłu krzemienego pokrewnego przemysłu stanowisk typu Vestonice /Morawy/, Willendorf /Austria/ oraz przemysłu solutrejskim północno-hiszpańskim.

Stanowiska paleolityczne Kostienek występują głównie na terenie środkowych i dolnych partii wąwozów - starych, rozległych, z licznymi rozwidleniami, głęboko wciętych w wysoki prawy brzeg doliny Donu, w utworach lessowych tarasu oznaczonego jako drugi taras nadzalewowy.

Tylko nieliczne stanowiska związane są z tarasem lessowym pradolina Domu, oznaczanym jako pierwszy taras nadzalewowy. Z terenem stanowisk Kostienkowskich i z sąsiednimi terenami stanowisk wsi Borszewo i Rudkino zapoznałem się pod przewodnictwem prof. A. N. Rogaczewa. Na jednym ze stanowisk - "Mielnanskaja stojanka", prowadzone były w tym czasie prace wykopaliskowe i duży odcinek tego stanowiska był odsłonięty wraz z jego zawartością kulturową. Umożliwiło to zapoznanie się z charakterem słoza kulturowego, charakterem i stratygrafią utworów lessowych stanowiska.

W związku z moim pobytem w Kostienkach, w jego drugiej połowie, przyjechał do Kostienek prof. M. N. Griszczenko z Woroneża, geolog, prowadzący badania geomorfologiczne i stratygraficzne na tym terenie, autor licznych prac zawierających wyniki tych badań. Odtąd w prezentacji terenu stanowisk kostienkowskich i w związanych z tym dyskusjach uczestniczył również prof. Griszczenko.

Pobyt na tym bardzo ciekawym terenie wykorzystałem również w celach badawczych, wykonując profile niektórych szybków, szurfów i odsłonięć oraz pobierając liczne próbki różnych utworów, które zostały mi przesłane do Zakładu przez prof. Rogaczewa. Jest to materiał, który posłużył mi do opracowania referatu poświęconego geologicznej stronie zagadnienia stanowisk kostienkowskich. O referat ten prosił prof. A. N. Rogaczew.

W przeddzień mojego wyjazdu miało miejsce z inicjatywy prof. Rogaczewa spotkanie z grupą jego współpracowników naukowych. Na spotkaniu tym dałem ocenę zagadnienia tego terenu i byłem zapytywany w różnych sprawach z zakresu geologii czwartorzędu i prehistorii. Z przyjemnością muszę podnieść, że przez cały czas pobytu w Kostienkach stykałem się z dowodami bardzo serdecznego stosunku i szczerości, okazanych mi również przez mieszkańców Kostienek, z którymi stykałem się.

Pobyt mój w Kostienkach trwał od 22 sierpnia do 9 września włącznie.
1958 r.

Kierownik Zakładu Paleolitu

Ludwik Sawicki

/Ludwik Sawicki/

Warszawa, dnia 5 października 1958 r.

POLSKA AKADEMIA NAUK
Prof. dr Stanisław Arnold
Sekretarz Wydziału I

W a r s z a w a
Pałac Kultury i Nauki

Sprawozdanie z wyjazdu do ZSRR

Wyjazd mój do ZSRR - do Kostienek /30 km S Woroneża/ doszedł do skutku z inicjatywy prof. A. N. Rogaczewa - Kierownika ekspedycji paleolitycznej w Kostienkach Instytutu Historii Kultury Materialnej Akademii Nauk ZSRR. Zaproszenie mnie było wyrazem potrzeby realizacji współpracy naukowej polsko-radzieckiej również w dziedzinie badań stanowisk paleolitycznych. Inicjatywa prof. A. N. Rogaczewa winna zapoczątkować bardzo potrzebną obustronną terenową współpracę naukową w tej dziedzinie. Istnieje bowiem wiele nie wyjaśnionych dotąd zagadnień wspólnych, a przede wszystkim zagadnienie podstawowe - wieku geologicznego przynajmniej głównych stadiów rozwojowych paleolitu na terenach ZSRR i Polski, w wyjaśnieniu którego prehistoria polska i prehistoria radziecka są w jednakowej mierze zainteresowane. Wyjaśnienie tego zagadnienia wymaga prezentacji i dyskusji w terenie wyników badań stanowisk otwartych o zawartości kulturowej różnego wieku, występującej w różnych warunkach geologicznych. Taki też był cel zaproszenia mnie do Kostienek i prezentacji w szeregu specjalnie w tym celu wykonanych głębokich szybików i szurfach stratygrafii geologicznej i kulturowej stanowisk paleolitycznych.

Kostienki nazwa miejscowości /"sieła"/, znana w literaturze naukowej światowej nie tylko dzięki wyjątkowemu bogactwu występujących na jej terenie stanowisk /obecnie 23 stanowiska/, lecz również dzięki bogactwu ich zawartości kulturowej, w szczególności zaś dzięki obecności na licznych z nich przenysłu krzemienno-pokrewnego przenysłu stanowisk typu Vestonice /Morawy/, Willendorf /Austria/ oraz przenysłu solutrejskim późnoceno-hispańskim.

Stanowiska paleolityczne Kostienek występują głównie na terenie środkowych i dolnych partii wąwozów - starych, rozległych, z licznymi rozwidleniami, głęboko wciętych w wysoki prawy brzeg doliny Donu, w utworach lessowych tarasu oznaczonego jako drugi taras nadzalewowy.

Tylko nieliczne stanowiska związane są z tarasem lessowym pradoliny Donu, oznaczanym jako pierwszy taras nadzalewowy. Z terenem stanowisk Kostienkowskich i z sąsiednimi terenami stanowisk wsi Borszewo i Rudkino zapoznałem się pod przewodnictwem prof. A. N. Rogaczewa. Na jednym ze stanowisk - "Tielmanskaja stojanka", prowadzone były w tym czasie prace wykopaliskowe i duży odcinek tego stanowiska był odsłonięty wraz z jego zawartością kulturową. Umożliwiło to zapoznanie się z charakterem złoża kulturowego, charakterem i stratygrafią utworów lessowych stanowiska.

W związku z moim pobytem w Kostienkach, w jego drugiej połowie, przyjechał do Kostienek prof. M. N. Griszczenko z Woroneża, geolog, prowadzący badania geomorfologiczne i stratygraficzne na tym terenie, autor licznych prac zawierających wyniki tych badań. Odtąd w prezentacji terenu stanowisk kostienkowskich i w związanych z tym dyskusjach uczestniczył również prof. Griszczenko.

Pobyt na tym bardzo ciekawym terenie wykorzystałem również w celach badawczych, wykonując profile niektórych szybków, szurfów i odsłonięć oraz pobierając liczne próbki różnych utworów, które zostały mi przesłane do Zakładu przez prof. Rogaczewa. Jest to materiał, który posłuży mi do opracowania referatu poświęconego geologicznej stronie zagadnienia stanowisk kostienkowskich. O referat ten prosił prof. A. N. Rogaczew.

W przeddzień mojego wyjazdu miało miejsce z inicjatywy prof. Rogaczewa spotkanie z grupą jego współpracowników naukowych. Na spotkaniu tym dałem ocenę zagadnienia tego terenu i byłem zapytywany w różnych sprawach z zakresu geologii czwartorzędu i prehistorii. Z przyjemnością muszę podnieść, że przez cały czas pobytu w Kostienkach stykałem się z dowodami bardzo serdecznego stosunku i szczerości, okazywanych mi również przez mieszkańców Kostienek, z którymi stykałem się.

Pobyt mój w Kostienkach trwał od 22 sierpnia do 9 września włącznie.
1958 r.

Kierownik Zakładu Paleolitu

Ludwik Sawicki

/Ludwik Sawicki/